

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2024. gada 12. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lauksaimniecības produktu tirgu kopīga organizācija – Regula (ES) Nr. 1308/2013 – Valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzētas regulētas cenas attiecībā uz noteiktiem lauksaimniecības produktiem, kā arī pienākums piedāvāt pārdošanai noteiktu šo produktu daudzumu – Naudas sodi

Lietā C-557/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Szegedi Törvényszék* (Segedas tiesa, Ungārija) iesniegusi ar 2023. gada 6. septembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts šajā pašā dienā, tiesvedībā

SPAR Magyarország Kft.

pret

Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja K. Jirimée [*K. Jürimäe*], Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda trešās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši N. Pissarra [*N. Piçarra*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] (referents) un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerālvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- *SPAR Magyarország Kft.* vārdā – *G. Báthory, V. Łuszcz* un *L. Wallacher*, *ügyvédek*,
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér*, kā arī *R. Kissné Berta* un *K. Szíjjártó*, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller* un *N. Scheffel*, pārstāvji,
- Austrijas valdības vārdā – *A. Posch, J. Schmoll* un *M. Kopetzki*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – ungāru.

– Eiropas Komisijas vārdā – *M. Konstantinidis* un *Zs. Teleki*, pārstāvji,

ņemot vērā lēmumu, kas pieņemts pēc ģenerālvokāta uzklauššanas, izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV 2013, L 347, 671. lpp., un labojums – OV 2016, L 130, 32. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 2. decembra Regulu (ES) 2021/2117 (OV 2021, L 435, 262. lpp.) (turpmāk tekstā – “TKO regula”).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *SPAR Magyarország Kft.* un *Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal* (Bāčas-Kiškunas meģes administratīvais dienests, Ungārija, turpmāk tekstā – “valsts iestāde”) par šīs iestādes lēmumu uzlikt *SPAR Magyarország* naudas sodu saistībā ar patērētāju tiesību aizsardzību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 TKO regulas 172., 185. un 189. apsvērumā teikts:

“(172) Ņemot vērā lauksaimniecības nozares specifiskas iezīmes un to, ka tās pamatā ir pareiza visas pārtikas aprites darbība, tostarp tādu konkurences noteikumu efektīva piemērošana visām pārtikas aprītē iesaistītajām nozarēm, kuri var būt ļoti koncentrēti, – īpaša uzmanība būtu jāvelta LESD 42. pantā paredzēto konkurences noteikumu piemērošanai.
[..]

[..]

(185) Lai efektīvi un iedarbīgi reaģētu uz tirgus traucējumu draudiem, ko radījis būtisks cenu pieaugums vai kritums iekšējos vai ārējos tirgos vai citi notikumi un apstākļi, kas izraisa vai draud izraisīt būtiskus tirgus traucējumus, ja šāda situācija vai tās sekas visticamāk turpināsies vai vēl pasliktināsies, [Eiropas] Komisijai būtu jādeleģē pilnvaras pieņemt noteiktus tiesību aktus attiecībā uz pasākumiem, kas vajadzīgi, lai minētajā tirgus situācijā rastu risinājumu, vienlaikus ievērojot visas saistības, kas izriet no starptautiskiem nolīgumiem, un ar noteikumu, ka visi citi pasākumi, kas ir pieejami saskaņā ar šo regulu, izrādās nepietiekami, tostarp attiecībā uz pasākumiem, lai paplašinātu vai grozītu citu saskaņā ar šo regulu noteiktu pasākumu darbības jomu, ilgumu vai citus aspektus vai lai pēc vajadzības paredzētu eksporta kompensācijas vai pilnībā vai daļēji apturētu ieviešanu, arī attiecībā uz noteiktiem daudzumiem un/vai uz noteiktu laiku.

[..]

(189) Komisijai vajadzētu būt pilnvarotai pieņemt vajadzīgos pasākumus, lai risinātu īpašas problēmas ārkārtējās situācijās.”

4 Šīs regulas 1. pants formulēts šādi:

“1. Ar šo regulu izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju, kas aptver visus produktus, kuri minēti Līgumu I pielikumā, izņemot zvejas un akvakultūras produktus, kā tie definēti [Eiropas] Savienības tiesību aktos par kopīgo tirgus organizāciju zvejas un akvakultūras produktu jomā.

2. Lauksaimniecības produktus, kas definēti 1. punktā, iedala šādās nozarēs, kuras uzskaitītas attiecīgās I pielikuma daļās:

a) labība, I daļa;

[..]

c) cukurs, III daļa;

[..]

p) piens un piena produkti, XVI daļa;

[..]

s) olas, XIX daļa;

t) mājputnu gaļa, XX daļa;

[..]

x) citi produkti, XXIV daļa.”

5 Minētās regulas II daļas II sadaļas I nodaļā iekļauta 1. iedaļa “Tirdzniecības standarti”, kura aptver šīs regulas 73.–91. pantu.

6 TKO regulas 73. pantā paredzēts:

“Neskarot citus noteikumus, kas piemērojami lauksaimniecības produktiem, kā arī noteikumus, kas pieņemti veterinārijas, fitosanitārijas un pārtikas nozarēs, lai nodrošinātu produktu atbilstību higiēnas un veselības standartiem un aizsargātu dzīvnieku, augu un cilvēku veselību, šajā iedaļā ir izklāstīti noteikumi par lauksaimniecības produktu tirdzniecības standartiem.”

7 Šīs regulas 74. pantā noteikts:

“Produktus, uz kuriem attiecas saskaņā ar šo iedaļu nozarei vai produktam izstrādāti tirdzniecības standarti, Savienībā var tirgot tikai tad, ja tie atbilst šiem standartiem.”

8 Minētās regulas 75. pantā paredzēts:

“1. Tirdzniecības standartus var piemērot vienai vai vairākām no turpmāk norādītajām nozarēm un produktiem:

- a) olīveļļai un galda olīvām;
- b) augļiem un dārzeņiem;
- c) augļu un dārzeņu pārstrādes produktiem;
- d) banāniem;
- e) dzīviem augiem;
- f) olām;
- g) mājputnu gaļai;
- h) ziežamiem taukiem, kas paredzēti lietošanai pārtikā;

[..]

3. Neskarot [Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1169/2011 (2011. gada 25. oktobris) par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu (OV 2011, L 304, 18. lpp.)] 26. pantu, šā panta 1. punktā minētie tirdzniecības standarti var attiekties uz vienu vai vairākiem turpmāk minētajiem [elementiem], kas nosakāmi attiecībā uz nozari vai produktu un kas balstīti uz katras nozares specifiku, nepieciešamību regulēt laišanu tirgū un šā panta 5. punktā izklāstītajiem nosacījumiem:

- a) tehniskajām definīcijām, apzīmējumu un tirdzniecības nosaukumiem attiecībā uz nozarēm, kuras nav 78. pantā minētās nozares;
- b) klasifikācijas kritērijiem, piemēram, šķirošanu, svaru, izmēriem, vecumu un kategoriju;
- c) sugu, augu šķirni vai dzīvnieku sugu, vai tirdzniecības tipu;
- d) noformējumu, marķējumu, kas saistīts ar obligātajiem tirdzniecības standartiem, iepakojumu, noteikumiem, kas piemērojami iepakojšanas centriem, marķēšanu, ražas gadu un īpašu apzīmējumu izmantošanu, neskarot 92. līdz 123. pantu;
- e) tādiem kritērijiem kā izskats, konsistence, uzbūve, produkta īpašības un ūdens saturs procentos;
- f) ražošanā izmantotajām konkrētajām vielām, komponentiem vai sastāvdaļām, tostarp to kvantitatīvo saturu, tīrību un identifikāciju;

- g) audzēšanas veidu un ražošanas metodi, tostarp vīndarības metodēm, un progresīvām ilgtspējīgas ražošanas sistēmām;
- h) misas un vīna kupāžu, tostarp uz attiecīgajām definīcijām, sajaukšanu un tās ierobežojumiem;
- i) savākšanas, piegādes, saglabāšanas un pārdošanas biežumu, konservācijas metodi un temperatūru, uzglabāšanu un transportu;
- j) audzēšanas un/vai izcelsmes vietu, izņemot attiecībā uz mājputnu gaļu un ziežamajiem taukiem;
- k) noteiktu vielu un metožu izmantošanas ierobežojumiem;
- l) īpašu izmantojumu;
- m) nosacījumiem par tādu produktu realizāciju, turēšanu, apgrozību un izmantošanu, kuri neatbilst tirdzniecības standartiem, kas pieņemti saskaņā ar 1. punktu, vai definīcijām, apzīmējumiem un tirdzniecības nosaukumiem, kas minēti 78. pantā, kā arī par blakusproduktu realizāciju.

[..]

5. Nozarei vai produktam izstrādātus tirdzniecības standartus, kas pieņemti saskaņā ar šā panta 1. punktu, nosaka, neskarot 84. līdz 88. pantu un IX pielikumu, un tajos ņem vērā:

- a) attiecīgā produkta specifiskās iezīmes;
- b) vajadzību nodrošināt apstākļus, lai veicinātu šo produktu laišanu tirgū;
- c) ražotāju ieinteresētību paziņot informāciju par produktu un audzēšanas specifiku un patērētāju ieinteresētību saņemt atbilstīgu un pārredzamu informāciju par produktu, tostarp par audzēšanas vietu, kas jānosaka katram atsevišķam gadījumam piemērotā ģeogrāfiskā līmenī, pirms tam veicot izvērtējumu jo īpaši par to, kādas ir tirgus dalībnieku izmaksas un administratīvais slogs, un par to, kādu labumu tas dod ražotājiem un gala patērētājam;
- d) metodes, kas pieejamas produktu fizikālo, ķīmisko un organoleptisko īpašību noteikšanai;
- e) starptautisko organizāciju pieņemtos standarta ieteikumus.
- f) nepieciešamību saglabāt produktu dabiskās un pamata īpašības un neradīt būtiskas izmaiņas attiecīgā produkta sastāvā.

[..]”

9 Šīs regulas 83. panta 5. punktā noteikts:

“Dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt tādus papildu valsts noteikumus par produktiem, kuriem piemēro Savienības tirdzniecības standartu, tikai tad, ja šie noteikumi atbilst Savienības tiesību aktiem, īpaši preču brīvas aprites principam, un ir ievērota Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/34/EK [(1998. gada 22. jūnijs), kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko

standartu un noteikumu, un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā (OV 1998, L 204, 37. lpp.).”

- 10 TKO regulas 90.a panta 3. punkts formulēts šādi:

“Dalībvalstis veic pārbaudes, pamatojoties uz riska analīzi, lai pārbaudītu, vai 1. panta 2. punktā minētie produkti atbilst šajā iedaļā paredzētajiem noteikumiem, un attiecīgos gadījumos piemēro administratīvos sodus.”

- 11 Šīs regulas 219. panta “Pasākumi tirgus traucējumu novēršanai” 1. punktā paredzēts:

“Lai efektīvi un iedarbīgi reaģētu uz tirgus traucējumu draudiem, ko rada būtiska cenu palielināšanās vai samazināšanās iekšējos vai ārējos tirgos vai citi notikumi un apstākļi, kas rada ievērojamus attiecīgā tirgus traucējumus vai šādu traucējumu draudus, ja paredzams, ka minētā situācija vai tās ietekme uz tirgu turpināsies vai pasliktināsies, Komisija tiek pilnvarota pieņemt deleģētos aktus saskaņā ar 227. pantu, lai veiktu pasākumus, kas vajadzīgi, lai risinātu minēto tirgus situāciju, vienlaikus ievērojot visas saistības, kas izriet no starptautiskiem nolīgumiem, kuri noslēgti saskaņā ar LESD, un ar noteikumu, ka visi citi šajā regulā paredzētie pasākumi izrādās nepietiekami vai nepiemēroti.

Ja ir radušies šā punkta pirmajā daļā minētie tirgus traucējumu draudi un tas vajadzīgs būtisku, steidzamu iemeslu dēļ, 228. pantā paredzēto procedūru piemēro deleģētajiem aktiem, kas pieņemti, ievērojot šā punkta pirmo daļu.

[..]”

- 12 Minētās regulas 221. panta nosaukums ir “Pasākumi īpašu problēmu risināšanai”. Šā panta 1. un 2. punktā noteikts:

“1. Komisija pieņem īstenošanas aktus, nosakot vajadzīgus un pamatojamus ārkārtas pasākumus īpašu problēmu risināšanai. [..]

2. Lai atrisinātu īpašas problēmas un pienācīgi pamatotos gadījumos, Komisija būtisku, steidzamu iemeslu dēļ situācijās, kas var izraisīt strauju ražošanas un tirgus apstākļu pasliktināšanos, ko varētu būt grūti novērst, ja pasākumu pieņemšana aizkavētos, pieņem tūlītēji piemērojamus īstenošanas aktus [..].”

Ungārijas tiesības

- 13 2022. gada 14. janvāra *Az árák megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm. rendelet* (Valdības Dekrēts 6/2022 (I.14.), ar ko ārkārtas situācijā tiek noteikti izņēmumi no 1990. gada Likuma Nr. LXXXVII par cenu noteikšanu piemērošanas) (*Magyar Közlöny* 2022/5, turpmāk tekstā – “strīdīgais valdības dekrēts”) stājās spēkā 2022. gada 1. februārī – sākotnēji uz trīs mēnešiem. Secīgu pagarinājumu dēļ tas palika spēkā līdz 2023. gada 31. jūlijam. Tas turklāt ir grozīts divas reizes, un šie grozījumi ir attiecīgi stājušies spēkā 2022. gada 10. novembrī un 2023. gada 12. janvārī.
- 14 Pamatlietā piemērojamās strīdīgā valdības dekrēta normas ir izklāstītas šā sprieduma 15.–20. punktā, un tās ir šo normu redakcijas, kuras bija spēkā no 2023. gada 12. janvāra līdz 2023. gada 31. jūlijam.

15 Strīdīgā valdības dekrēta 1. pants bija formulēts šādi:

“(1) Lai novērstu tirgus darbības traucējumu kaitīgo ietekmi, 1. pielikumā minētie produkti laikposmā no 2022. gada 1. februāra līdz 2023. gada 31. jūlijam papildina *az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény* [(1990. gada Likums Nr. LXXXVII par cenu noteikšanu)] pielikuma I punkta A) apakšpunktā iekļauto par reglamentētām cenām tirgojamo produktu sarakstu.

(2) Bruto mazumtirdzniecības cena, kas piemērojama 1. pielikumā uzskaitītajiem produktiem veikalā vai tirdzniecības centrā un tirdzniecībā pa pastu, nedrīkst būt augstāka par bruto mazumtirdzniecības cenu, kuru 2021. gada 15. oktobrī piemēroja tirgotājs, kas pārdod plaša patēriņa preces *kereskedelemről 2005. évi CLXIV. törvény* [(2005. gada likums Nr. CLXIV par tirdzniecību)], nozīmē (turpmāk tekstā – “tirgotājs”).

[..]”

16 Strīdīga valdības dekrēta 1/A pantā bija paredzēts:

“(1) Laikposmā no brīža, kad stājās spēkā *az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022 (I. 14.) Korm. rendelet módosításáról szóló 451/2022 (XI. 9.) Korm. rendelet* [(Valdības dekrēts 451/2022 (XI. 9.), ar kuru grozīts Valdības dekrēts 6/2022 (I. 14.), ar ko ārkārtas situācijā tiek noteikti izņēmumi no 1990. gada Likuma Nr. LXXXVII par cenu noteikšanu piemērošanas)], līdz 2023. gada 31. jūlijam 2. pielikumā minētie produkti papildina 1. panta 1. punktā uzskaitītos produktus, kas tirgojami par reglamentētām cenām.

(2) Bruto mazumtirdzniecības cena, ko piemēro 2. pielikumā uzskaitītajiem produktiem veikalos vai tirdzniecības centros un pa pastu, nedrīkst pārsniegt bruto mazumtirdzniecības cenu, ko tirgotājs piemēroja 2022. gada 30. septembrī.

(3) 2022. gada 30. septembrī piemērotās bruto mazumtirdzniecības cenas vietā,

a) ja 2022. gada 30. septembrī piemērotā bruto mazumtirdzniecības cena nav pieejama, piemēro pēdējo bruto mazumtirdzniecības cenu, ko tirgotājs piemēroja pirms 2022. gada 30. septembra,

b) ja nevar noteikt a) apakšpunktā minēto bruto mazumtirdzniecības cenu, piemēro vidējo patēriņa cenu, kas publicēta *Központi Statisztikai Hivatal* [(Centrālais statistikas birojs, Ungārija)] vietnē 2022. gada septembrī, ciktāl tā ir pieejama.

[..]

(6) Nosakot cenas saskaņā ar 2. punktu, nevar iekasēt nekādas citas izmaksas vai maksas.”

17 Strīdīgā valdības dekrēta 2. pants bija formulēts šādi:

“(1) Tirgotājam ir pienākums

a) laist tirgū 1. pielikumā uzskaitītos produktus, kurus tas tirgoja 2021. gada 15. oktobrī,

- b) piedāvāt pārdošanai iepriekš minētos produktus daudzumos, kas atbilst vismaz vidējam dienas daudzumam, kāds tam bija krājumos attiecīgajā nedēļas dienā 2021. gadā,
- c) nodrošināt, ka iepriekš minēto produktu krājumi – vajadzības gadījumā vairāk nekā divas reizes pārsniedz b) apakšpunktā minēto daudzumu – un to pieejamība pircējiem joprojām ir pietiekamā līmenī, lai, izvairoties no deficīta, nodrošinātu piegādes nepārtrauktību.
- (2) Tirgotāja pienākums ir veikalā labi redzamā vietā parādīt informāciju, kas saistīta ar 1. panta 1. punktu, tādā formā un saturā, kādu precizēs vispārējās politikas koordinēšanas ministrs, un, ja notiek pārdošana pa pastu, publicēt šo informāciju mājaslapā.”
- 18 Strīdīgā valdības dekrēta 2/A pantā bija noteikts:
- “(1) Tirgotājam ir pienākums
- a) tirgot 2. pielikumā uzskaitītos produktus, kurus tas tirgoja 2022. gada 30. septembrī,
- b) piedāvāt pārdošanai iepriekš minētos produktus daudzumos, kas attiecīgās nedēļas dienā atbilst vismaz vidējam dienas daudzumam, kāds tam bija krājumos 2022. gadā,
- c) nodrošināt, ka iepriekš minēto produktu krājumi – vajadzības gadījumā vairāk nekā divas reizes pārsniedz b) apakšpunktā minēto daudzumu – un to pieejamība pircējiem saglabājas pienācīgā līmenī, lai, izvairoties no deficīta, nodrošinātu apgādes nepārtrauktību.
- (2) Tirgotāja pienākums ir veikalā labi redzamā vietā parādīt informāciju, kas saistīta ar 1/A panta 1. punktu, tādā formā un saturā, kādu precizēs vispārējās politikas koordinēšanas ministrs, un, ja notiek pārdošana pa pastu, publicēt šo informāciju mājaslapā.”
- 19 Strīdīgā valdības dekrēta 3. panta 1.–4. punkts bija formulēts šādi:
- “(1) Bezstrīdus administratīvajās lietās, uz kurām attiecas [1990. gada Likuma Nr. LXXXVII par cenu noteikšanu] 16. pants un kuru priekšmets ir šā valdības dekrēta noteikumu īstenošana, vispārējā patērētāju tiesību aizsardzības iestāde, kas pilnvarota ar Valdības dekrētu par vispārējās patērētāju tiesību aizsardzības iestādes (turpmāk tekstā – “iestāde”) noteikšanu, rīkojas pēc savas ierosmes un attiecībā uz 1. panta 5. punktu un 1/A panta 5. punktu – piedaloties *Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal* [(Valsts pārtikas aprites drošības birojs, Ungārija)].
- (2) Atkāpjoties no [1990. gada Likuma Nr. LXXXVII par cenu noteikšanu] 16. panta un *Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény* (2011. gada Likuma Nr. CXCV par Ungārijas ekonomisko stabilitāti) 38/B panta, iestāde, kas pārbaudes laikā konstatē, ka nav izpildīti 1. un 2. pantā paredzētie pienākumi,
- a) uzlik naudas sodu no 50 000 Ungārijas forintiem [(HUF) (aptuveni 131 EUR)] līdz 3 000 000 [HUF (aptuveni 7849 EUR)] vai
- b) ar lēmumu var likt tirgotājam pārtraukt savu darbību uz laiku, kas nedrīkst būt mazāks par vienu dienu vai ilgāks par sešiem mēnešiem.
- (3) 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto sodu var piemērot vairākkārt, ja pārkāpumi atklāti vairākās pārbaudēs pēc kārtas, pat ja tas notiek vienā un tajā pašā dienā un vienā un tajā pašā

veikalā, un gadījumā, ja tiek uzlikts jauns naudas sods, tā summa ir vismaz divreiz lielāka nekā par iepriekšējo pārkāpumu uzliktā naudas soda summa, un noteikums par naudas soda maksimālo apmēru nav jāņem vērā.

(4) Atkārtota pārkāpuma gadījumā 2. panta a) un b) punktā paredzētos sodus var piemērot kumulatīvi.”

20 Strīdīgā valdības dekrēta 1. pielikumā bija paredzēts:

“Produkti, kuru cenas ir regulētas

1. kristalizēts cukurs (baltais cukurs)
2. balto kviešu milti T55
3. rafinēta saulespuķu pārtikas eļļa
4. mājas cūku šķiņķis (tai skaitā neatkaulots, ar ādu, filejās, sagriezts, šķēlēs vai malts, pārdots iepriekš iepakots vai iepriekš neiekpakots, svaigs, dzesināts vai saldēts)
5. vistas fileja, liemenis – mugura, kā arī spārni un aste, kopā vai atdalīti (tai skaitā neatkauloti produkti, ar ādu, filejās, sagriezti, šķēlēs vai malti, pārdoti iepriekš iepakoti vai iepriekš neiekpakoti, svaigi, dzesināti vai saldēti)
6. govju piens, kas termiski apstrādāts ļoti augstā temperatūrā un satur 2,8 % tauku masas”.

21 Strīdīgā valdības dekrēta 2. pielikumā bija norādīts:

“Produkti, kuru cenas ir regulētas

1. Svaigas *Gallus domesticus* sugas olas ar čaumalām (izņemot apaugļotas inkubējamas olas)
2. Galda kartupeļi, izņemot jaunus kartupeļus”.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

22 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka, lai novērstu tirgus darbības traucējumu kaitīgas sekas ar Covid-19 pandēmiju saistītās ārkārtas situācijas kontekstā, Ungārijas valdība 2022. gada sākumā pieņēma strīdīgo valdības dekrētu, saskaņā ar kuru daži lauksaimniecības pamatprodukti, kuri uzskaitīti minētā dekrēta 1. pielikumā – proti, noteikta veida cukurs, kviešu milti, saulespuķu eļļa, cūkgaļa un mājputnu gaļa, kā arī piens – tika tirgoti par regulētām cenām. Saskaņā ar strīdīgo valdības dekrētu šo produktu bruto mazumtirdzniecības cena, ko piemēroja tirgotāji, kuri pārdod plaša patēriņa preces, nedrīkstēja būt augstāka par bruto mazumtirdzniecības cenu, kas tika piemērota 2021. gada 15. oktobrī. Turklāt, ja šie tirgotāji šajā datumā tirgoja tos pašus produktus, tiem šie produkti ik dienu bija jātirgo tādā daudzumā, kas atbilst vismaz vidējam dienas daudzumam, kurš tika piedāvāts pārdošanai attiecīgajā 2021. gada nedēļas dienā.

- 23 Ukrainā notiekošā kara dēļ Ungārijas valdība strīdīgo valdības dekrētu grozīja tādējādi, ka no 2022. gada 10. novembra vērā ņemamais atsauces daudzums vairs nebija vidējais dienas daudzums, kas tika piedāvāts pārdošanai 2021. gadā, bet vidējais dienas daudzums, kas attiecīgajam tirgotājam bija krājumā attiecīgajā nedēļas dienā šajā gadā.
- 24 No šā paša datuma Ungārijas valdība ir paplašinājusi reglamentēto cenu piemērošanu, attiecinot to arī uz diviem citiem produktiem, proti, olām un kartupeļiem. Tirgotājiem, kas pārdeva šos produktus, tie bija jātirgo tādos daudzumos, kuri atbilst vidējam dienas daudzumam, kas tiem bija krājumā attiecīgajā nedēļas dienā 2022. gadā, un minēto produktu cena nedrīkstēja pārsniegt 2022. gada 30. septembrī piemēroto cenu. Pēc pēdējiem grozījumiem, kuri stājās spēkā 2023. gada 12. janvārī, strīdīgais valdības dekrēts palika spēkā līdz 2023. gada 31. jūlijam.
- 25 Pēc pārbaudes, ko valsts iestāde 2023. gada 1. februārī veica *SPAR Magyarország* tirdzniecības telpās Ungārijā, šī iestāde konstatēja, ka attiecībā uz pieciem strīdīgajā valdības dekrētā paredzētajiem lauksaimniecības produktiem pārdošanā ik dienu piedāvātais vidējais daudzums bija mazāks par vidējo krājumā esošo daudzumu attiecīgajā nedēļas dienā 2021. gadā vai 2022. gadā. Ar 2023. gada 9. maija lēmumu minētā iestāde konstatēja strīdīgā valdības dekrēta pārkāpumu un uzlika *SPAR Magyarország* naudas sodu par patērētāju tiesību aizskārumu. Nosakot naudas soda apmēru, šī iestāde tostarp ņēma vērā: pārkāpuma radītā kaitējuma neatgriezenisko raksturu; apstākli, ka pārkāpums, ņemot vērā tirdzniecības vietas novietojumu, bija skāris ļoti lielu patērētāju skaitu; minētā pārkāpuma ilgumu, pārkāpjošās rīcības atkārtošanos un biežumu; pārkāpuma smagumu, ņemot vērā *SPAR Magyarország* nozīmīgumu un pārkāptos likumiskos pienākumus; kā arī šā tirgotāja vēlmi sadarboties.
- 26 *SPAR Magyarország* iesniedzējtiesā cēla prasību, kurā tā lūdza atcelt valsts iestādes lēmumu un apstrīdēja šā lēmuma juridisko pamatu un tai uzliktā naudas soda apmēru. Prasības pamatošanai tā norāda, ka saskaņā ar tās interpretāciju strīdīgā valdības dekrēta mērķis nebija ieviest vispārēju apgādes pienākumu, bet gan galīgais mērķis bija panākt, lai tirgotāji pilnā apmērā reaģētu uz patērētāju pieprasījumu. Lai gan *SPAR Magyarország* nepiedāvāja pārdošanai šajā dekrētā paredzētos preču daudzumus, tā tomēr apgalvo, ka tā vienmēr ir reaģējusi uz visiem patērētāju pieprasījumiem un ka tai pārbaudes dienas noslēgumā krājumā bija katrs no attiecīgajiem produktiem. Tāpēc tā neesot izdarījusi pārkāpumu.
- 27 Valsts iestāde lūdz prasību noraidīt. Tā uzsver, ka pārkāpums tiek izdarīts, kad komersants neievēro pienākumu piedāvāt pārdošanai noteiktu strīdīgajā valdības dekrētā paredzēto produkta daudzumu. Šajā ziņā pastāvot objektīva atbildība, kā to esot apstiprinājusi *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija). Minētā tiesa it īpaši esot atzinusi, ka tirgus darbības traucējumu kaitīgo seku novēršanas un paaugstinātas patērētāju aizsardzības kā vispārējo interešu mērķa nolūkos attiecīgās tiesību normas rada objektīvu atbildību. Tādējādi tirgotājiem esot pienākums garantēt šajā tiesiskajā regulējumā noteikto preču daudzumu par regulētām cenām.
- 28 Iesniedzējtiesai ir šaubas, vai strīdīgais valdības dekrēts – ar kuru, pretējā gadījumā paredzot naudas sodu, ir noteikts pienākums piedāvāt pārdošanai noteiktu daudzumu TKO regulas piemērošanas jomā ietilpstošu lauksaimniecības produktu par regulētu mazumtirdzniecības cenu – ir saderīgs ar Savienības tiesību normām, jo ar šādu tiesisko regulējumu pārkāpts princips, ka lauksaimniecības produktu pārdošanas cena tiek noteikta brīvi, pamatojoties uz brīvu konkurenci, un ar to netiek ievērots samērīguma princips.

29 Šādos apstākļos *Szegedi Törvényszék* (Segedas tiesa, Ungārija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [TKO regulas] 83. panta 5. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts pasākumu, kāds apstrīdēts pamatlietā un kas, atsaucoties uz ārkārtas situāciju, uzliek tirgotājiem pienākumu piedāvāt pārdošanai par fiksētu atļautu cenu virkni TKO regulas piemērošanas jomā ietvertu lauksaimniecības produktu tādos daudzumos, kurus nosaka nevis, pamatojoties uz dienas vidējiem daudzumiem, ko tirgotājs pārdevis atsaucē gadā, bet gan, neatkarīgi no tiem, balstoties uz dienas vidējiem daudzumiem, ko tirgotājs turēja krājumos atsaucē gadā?
- 2) Vai TKO regulas 90.a panta 3. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts pasākumu, kāds apstrīdēts pamatlietā un kas paredz, ka tiek obligāti noteikts sods arī gadījumā, kad tirgotājs pārbaudes veikšanas dienā ir piedāvājis pārdošanai virkni TKO regulas piemērošanas jomā ietvertu lauksaimniecības produktu daudzumos, kas atbilst vidējiem dienas daudzumiem, kurus tirgotājs pārdevis atsaucē gadā, un pat gadījumā, kad minētie produkti patērētājiem ir pieejami?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 30 Vispirms jāizvērtē Austrijas valdības un Komisijas rakstveida apsvērumos izklāstītā argumentācija, saskaņā ar kuru iesniedzējtiesas minētie noteikumi, proti, TKO regulas 83. panta 5. punkts un 90.a panta 3. punkts, nav piemērojami nedz lielākajai daļai produktu, uz kuriem attiecas strīdīgais valdības dekrēts, nedz šajā dekrētā noteiktajām prasībām.
- 31 Saskaņā ar TKO regulas 83. panta 5. punktu dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt papildu valsts noteikumus par produktiem, kuriem piemēro Savienības tirdzniecības standartu, tikai tad, ja šie noteikumi atbilst Savienības tiesību aktiem, it īpaši preču brīvas aprites principam. Šīs regulas 90.a panta 3. punktā dalībvalstīm noteikts pienākums veikt šo produktu tirdzniecības noteikumu pārbaudes un piemērot sodus gadījumā, ja minētie produkti neatbilst šiem noteikumiem. Tā kā abi šie noteikumi ietilpst minētās regulas II daļas II sadaļas 1. nodaļas 1. iedaļā, kura attiecas uz tirdzniecības standartiem, tie piemērojami vienīgi tad, ja runa ir par šādiem standartiem, kas attiecas uz šīs pašas regulas 75. panta 3. punktā uzskaitītajiem elementiem.
- 32 Pirmkārt, maksimālās cenas noteikšana dažiem produktiem un pienākums piedāvāt pārdošanai noteiktu šo produktu daudzumu neietilpst TKO regulas 75. panta 3. punktā minētajos īpašajos elementos vai šā panta 5. punktā minētajās pazīmēs. Otrkārt, no minētā panta 1. punkta izriet, ka no astoņiem produktiem, uz kuriem attiecas strīdīgais valdības dekrēts, tirdzniecības standartu var noteikt tikai olām un mājputnu gaļai. Šajā ziņā nedz Komisijas Regula (EK) Nr. 589/2008 (2008. gada 23. jūnijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007 piemērošanai attiecībā uz olu tirdzniecības standartiem (OV 2008, L 163, 6. lpp.), nedz Komisijas Regula (EK) Nr. 543/2008 (2008. gada 16. jūnijs), par kārtību, kādā piemērojama Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz mājputnu gaļas tirdzniecības standartiem (OV 2008, L 157, 46. lpp.), neietver tirdzniecības noteikumus, kas attiektos, pirmām kārtām, uz maksimālās cenas noteikšanu un, otrām kārtām, uz tirgotāju pienākumu piedāvāt pārdošanai noteiktu šo abu produktu daudzumu. Tādējādi neviens apstāklis neļauj secināt, ka attiecībā uz abiem minētajiem produktiem pastāvētu tirdzniecības standarts, kas pamatotu šā sprieduma 30. punktā minēto tiesību normu piemērošanu.

- 33 Tāpēc jāatzīst, ka iesniedzējtiesas jautājumos minētajiem noteikumiem pašiem par sevi nav nozīmes, lai novērtētu strīdīgā valdības dekrēta atbilstību TKO regulai. Tomēr, ņemot vērā, ka Tiesas uzdevums ir interpretēt visas Savienības tiesību normas, kas valsts tiesām vajadzīgas, lai izlemtu tajās iesniegtās lietas, pat ja šīs tiesību normas nav tieši minētas jautājumos, kurus šīs tiesas tai ir uzdevušas (spriedums, 2024. gada 22. februāris, *Deutsche Rentenversicherung Bund*, C-283/21, EU:C:2024:144, 39. punkts un tajā minētā judikatūra), šāds konstatējums neliedz pārbaudīt šā dekrēta atbilstību Savienības tiesību aktiem un konkrēti šīs regulas normām, jo minētais dekrēts attiecas uz produktiem, kas ietilpst minētās regulas piemērošanas jomā.
- 34 Šādos apstākļos minētie jautājumi, kuri jāizskata kopā, jāsaprot tā, ka ar tiem iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai TKO regula jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts pasākumu, ar kuru ārkārtas situācijas dēļ, pirmkārt, tirgotājam ir noteikts pienākums piedāvāt pārdošanai lauksaimniecības produktus, kas ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, par reglamentētu cenu un vidējā dienas daudzumā, kas tirgotāja krājumos iegrāmatots atsauces gadā, un, otrkārt, ir paredzēta obligāta naudas soda uzlikšana šajā valsts pasākumā paredzēto pienākumu neizpildes gadījumā.
- 35 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) – kas atbilstoši LESD 4. panta 2. punkta d) apakšpunktam ietilpst Eiropas Savienības un dalībvalstu dalītājā kompetencē – dalībvalstīm ir likumdošanas pilnvaras, kas tām ļauj, kā tas izriet no LESD 2. panta 2. punkta, īstenot savu kompetenci, ciktāl Savienība nav īstenojusi savu kompetenci (spriedums, 2021. gada 11. marts, Komisija/Ungārija (Peļņas normas), C-400/19, EU:C:2021:194, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 36 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja konkrētā nozarē ir pieņemta regula par tirgus kopīgu organizāciju (turpmāk tekstā – “TKO”), dalībvalstīm jāatturas no jebkādiem pasākumiem, kas varētu no tās atkāpties vai to pārkāpt. Ar TKO nav saderīgi arī noteikumi, kas traucē tās pienācīgu darbību, pat ja tirgus kopīgā organizācijā attiecīgais jautājums nav izsmēloši regulēts (spriedums, 2021. gada 11. marts, Komisija/Ungārija (Peļņas normas), C-400/19, EU:C:2021:194, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 37 Nepastāvot cenu noteikšanas mehānismam, pārdošanas cenu brīva noteikšana, pamatojoties uz brīvu konkurenci, ir TKO regulas sastāvdaļa un ar to izpaužas preču brīvas aprites efektīvas konkurences apstākļos princips (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 11. marts, Komisija/Ungārija (Peļņas normas), C-400/19, EU:C:2021:194, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 38 Tomēr TKO izveide neliedz dalībvalstīm piemērot valsts tiesību normas, kurām ir cits vispārējo interešu mērķis nekā attiecīgajai TKO, pat ja šīs normas var ietekmēt iekšējā tirgus darbību attiecīgajā nozarē, ar nosacījumu, ka tās ir piemērotas izvirzītā mērķa sasniegšanai un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šā mērķa sasniegšanai (spriedums, 2021. gada 11. marts, Komisija/Ungārija (Peļņas normas), C-400/19, EU:C:2021:194, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 39 Pirmām kārtām, kā izriet gan no iesniedzējtiesas konstatējumiem, gan no *SPAR Magyarország*, Austrijas valdības un Komisijas rakstveida apsvērumiem, strīdīgais valdības dekrēts iedragā brīvu konkurenci, kas, kā atgādināts šā sprieduma 37. punktā, ir TKO regulas sastāvdaļa. Pienākums piedāvāt pārdošanai lauksaimniecības produktus par regulētām cenām noteiktā daudzumā liedz tirgotājiem, pamatojoties uz brīvā konkurencē balstītiem ekonomiskiem apsvērumiem, brīvi noteikt savas pārdošanas cenas un vēlamo pārdodamo preču daudzumu.

- 40 Otrām kārtām, saskaņā ar šā sprieduma 38. punktā atgādināto judikatūru strīdīgajam valdības dekrētam jābūt pamatotam ar cita vispārējo interešu mērķa sasniegšanu nekā attiecīgās TKO mērķi.
- 41 Šajā gadījumā Ungārijas valdība apgalvo, ka šim valdības dekrētam bija divkārsšs mērķis, proti, inflācijas apkarošana un trūcīgu patērētāju aizsardzība, nodrošinot apgādi ar pamata pārtikas produktiem par pieņemamām cenām.
- 42 Šajā ziņā gan jānorāda, ka Komisija noteiktos apstākļos saskaņā ar TKO regulas 219. un 221. pantu ir pilnvarota veikt vajadzīgos pasākumus, lai reaģētu uz, pirmkārt, tirgus traucējumu draudiem, ko rada būtiska cenu palielināšanās vai samazināšanās iekšējos vai ārējos tirgos vai citi notikumi un apstākļi, tostarp ārkārtas situācijās, un, otrkārt, īpašām problēmām ārkārtas situācijās. Tomēr šīs tiesību normas, ņemot vērā īpašās situācijas, ko tās regulē, nedrīkst interpretēt tik plaši, ka būtu jāpieņem, ka TKO regula kopumā aptver vispārējo interešu mērķus, kas ir sasniedzami ar strīdīgo valdības dekrētu, proti, inflācijas apkarošanu un trūcīgu patērētāju aizsardzību, nodrošinot apgādi ar pārtikas pamatproduktiem par pieņemamām cenām.
- 43 Šādos apstākļos dalībvalsts var atsaukties uz inflācijas apkarošanas un trūcīgu patērētāju aizsardzības mērķi, lai pamatotu pamatlietā aplūkoto pasākumu, kas iedragā brīvas cenu noteikšanas sistēmu efektīvas konkurences apstākļos, uz kuru ir balstīta TKO regula.
- 44 Pasākumiem maksimālās cenas noteikšanai, kā arī pienākumam piedāvāt pārdošanai noteiktu produktu daudzumu, kādi paredzēti apstrīdētajā valdības dekrētā, tomēr jāatbilst nosacījumiem, kas izriet no Tiesas judikatūras attiecībā uz samērīgumu, proti, tiem jābūt piemērotiem, lai nodrošinātu izvirzītā mērķa sasniegšanu, un tie nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams šā mērķa sasniegšanai. Šajā ziņā samērīgums ir pārbaudāms, ņemot vērā it īpaši KLP mērķus, kā arī tirgus kopīgās organizācijas pienācīgu darbību, kas liek līdzsvarot šos mērķus un strīdīgā valdības dekrēta mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 23. decembris, *Scotch Whisky Association* u.c., C-333/14, EU:C:2015:845, 28. punkts).
- 45 Turpinājumā – attiecībā uz jautājumu par to, vai attiecīgais pasākums ir piemērots izvirzītā mērķa sasniegšanai, jānorāda, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts tiesiskais regulējums var nodrošināt izvirzītā mērķa sasniegšanu tikai tad, ja tas patiesi atbilst centieniem to sasniegt saskaņoti un sistemātiski (spriedums, 2015. gada 23. decembris, *Scotch Whisky Association* u.c., C-333/14, EU:C:2015:845, 37. punkts).
- 46 Šajā gadījumā jākonstatē, ka – pat pieņemot, ka strīdīgais valdības dekrēts būtu piemērots, lai aizsargātu trūcīgus patērētājus, nodrošinot apgādi ar pamata pārtikas produktiem par pieņemamām cenām un apkarotu inflāciju, – šis dekrēts pārsniedz to, kas ir nepieciešams šā mērķa sasniegšanai (pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 11. marts, Komisija/Ungārija (Peļņas normas), C-400/19, EU:C:2021:194, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 47 Proti, kā Vācijas valdība un Komisija būtībā ir norādījušas savos rakstveida apsvērumos, tas, kā tiek iedragāta TKO regulā garantētā tirgotāju brīva piekļuve tirgum efektīvas konkurences apstākļos, un radītie traucējumi visā piegādes ķēdē, ko izraisa šiem tirgotājiem noteiktās regulētās cenas un tirgotāju pienākums piedāvāt pārdošanai nepieciešamo attiecīgo produktu daudzumu, pārsniedz to, kas ir nepieciešams minētā dekrēta mērķu sasniegšanai.

- 48 Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto uz uzdotajiem jautājumiem jāatbild, ka TKO regula jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts pasākumu, ar kuru ārkārtas situācijas dēļ, pirmkārt, tirgotājam ir noteikts pienākums piedāvāt pārdošanai lauksaimniecības produktus, kas ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, par reglamentētu cenu un vidējā dienas daudzumā, kurš tirgotāja krājumos iegrāmatots atsaucēs gadā, un, otrkārt, ir paredzēta obligāta naudas soda uzlikšana šajā valsts pasākumā paredzēto pienākumu neizpildes gadījumā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 49 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav šo pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 2. decembra Regulu (ES) 2021/2117,

jāinterpretē tādējādi, ka

tā nepieļauj tādu valsts pasākumu, ar kuru ārkārtas situācijas dēļ, pirmkārt, tirgotājam ir noteikts pienākums piedāvāt pārdošanai lauksaimniecības produktus, kas ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, par reglamentētu cenu un vidējā dienas daudzumā, kurš tirgotāja krājumos iegrāmatots atsaucēs gadā, un, otrkārt, ir paredzēta obligāta naudas soda uzlikšana šajā valsts pasākumā paredzēto pienākumu neizpildes gadījumā.

[Paraksti]